

SLOVENSKI NAROD.

Izahaja vsak dan, izveniši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ljubljanska volitev.

„Tacega dneva še nij Ljubljana doživela,“ tako je djal 80leten mož na večer volilnega dneva 30. junija. In res, še nikoli nijsmo pri volitvah povsod tako sijajno zmagali, zlasti pa ne v Ljubljani, kjer je bil Kaltenegger organiziral proti-narodno stranko iz uradnikov in tajcev. Vsak človek, kdor Ljubljano pozna, dobro vé, da je meščanstvo v ogromnej večini narodno, slovensko, in da tu nikoli ne more zmagati drugi, nego narodni kandidat, ako se volilci v obilnem številu udeležé volitve in ako se uradniških in drugih volilcev ne terorizira od vladne strani. Ostanite nevtralni! to smo tisoč-in tisočkrat ponavljali, in videli boste, da Kalteneggerji, Schreyi in Deschmani nemajo nobene podloge v meščanstvu in da je gola laž, če se kak Deschman baba, da „inteligencija in kapital“ v mestih sta nemškutar-ska. Pri teh volitvah je vlada ostala nevtralna, saj tako se je želelo na najvišjem mestu, da si mnogi uradniki, (glej idrijski Onderka, loški Kravs, kamniški Klausner, radovljiški Tautscher, sodnije v Ljubljani in Novem mestu itd.) se za vladino željo nijso nič brigali — in povsod smo zmagali. Pa ne brez truda in ne brez trdega dela.

Take živahne agitacije, kakor je bila poslednje dni po celem Ljubljani, pri nobeni prejšnjih volitev nij bilo čutiti. Narodnjaki smo sicer vedeli, da je večina meščanov na naši strani, a znali smo tudi, da marsikateri volilec iz apatije ali komoditete ne gre volit, zlasti pa smo se bali, da bodo mnogi vsled semnja, ki je bil ta dan, po svojih opravkih

zadržani, ter se težko odtegnili za eno ali več ur od doma.

Sestavil se je tedaj veliki agitacijski odbor, ki si je delo mej soboj razdelil in imel nalogo, ne samo poprej uže vse volilce za našega kandidata pridobiti, ampak še posebno na dan volitve vse na volišče spraviti. V nedeljo opoldne je imel ta odbor poslednjo sejo pred volitvijo in ta čas smo od vseh strani slišali taka poročila, da smo bili zmage gotovi, samo če vsi naši pridejo.

Na dan volitve so naši agitatorji uže zgodaj bili na nogah in zlasti na to pazili, da nijso nasprotniki mej našimi kako zmešnjavo delali. Ob 8. uri, ko se je počela volitev, prihajali so naši volilci jeden za drugim, tako da jih je precej iz početka kacij 150 bilo v dvorani, vsi namreč, katerih imena se začnajo s prvimi črkami alfabeta. V volilnej komisiji so bili trije naši, za predsednika se je izbral g. Ant. Gariboldi. Ko so se zvršile vse formalnosti, prične se ob 8 $\frac{1}{4}$ uri glasovanje. Ker smo imenik vseh volilcev imeli, zapisavali smo — storil je to g. dr. Vošnjak, kateremu je g. Klun pomagal, — od početka do konca volitve, kdo je volil in kdo je iz ostal. —

Prejšnje čase so volilci navadno prav polagoma dohajali, zdaj pa smo z veseljem opazovali uže pri črki A, da jih je prav malo izostalo. Cela vrsta voz je stalo pripravljenih na trgu za naše volilce in agitatorje, ki so drug za drugim hiteli po mestu po izostale volilce, kateri so se jim naznanjali iz imenika. Tudi nemškutarji so bili po konci, pa poznalo se jim je, da ne tako zmagonosno, ko drugekrat. Vedeli so, da uradniki nijso koman-

dirani, da bi morali vsi priti, ter morali za njih voliti. S tem jim je glavna falanga odpadla.

Udeležba volilcev pa je res bila ogromna. Prvo branje vseh volilcev je še le ob 1 $\frac{1}{2}$ 2. uri bilo končano. In uže tačas smo vedeli, da gotovo zmagamo, ker smo, števisi samo zanesljive narodne glasove, imeli uže večino kacij 50 glasov; v dvorani pa, ki se je tačas zaprla, je samo še stalo kacij 100 volilcev, mej katerimi pa smo tudi večino svojih videli.

Ob dveh bilo je glasovanje končano in se je začelo škrutiniranje. Volilci so vsi odšli, samo g. dr. Vošnjak je ostal v dvorani mej škrutiniranjem, da je po prebranih 100 do 100 glasovih naznanil zunaj stoječim narodnjakom, ki so se spet začeli zbirati, kako stvar stoji. Pri prvih sto glasih je uže imel naš kandidat večino; ta večina je pri vsacem sto naraščala. Ko po končanem škrutiniranju ob 4. popoldne g. dr. Vošnjak iz dvorane na mostovž stopi in naznanja, da je g. Schneider izvoljen in Dežman propal, zagrmeli so tako vihar ni živio klici, da so se skoro stene stresle, in hiteli smo na vse kraje naznajat slavno zmago po mestu.

Na čitalnicah sta se precej razobesili avstrijska in slovenska narodna zastava in dohajalo je na stotine ljudi povpraševati po podrobnostih izida volitev tu in po drugih kranjskih mestih. V tem so se uže tiskali plakati in po celem mestu nabijali, naznanjujoči volilcem slovenskim, da smo Slovenci povsod zmagali.

Na večer 30. junija se je na stotine naših narodnih volilcev z družinami zbralo v čitalničnem gostilničnem vrtu, da je končno po

Listek.

Dopisi Stanka Vraza.*)

(Poslovenil A. F. Fekonja.)

I.

Iz Ljubljane 28. aprila 1841.

G. Sreznjevski odšel je 17. t. m. od tod proti Celovcu in Ziljske dolini. Pisal mi je, da se bode zopet vrnil v Ljubljano. Jaz bodem mej tem delal v biblioteki tukajšnje, kder so mnoga Slavica, posebno stara Carniolica in Glagolitica (rokopisi in tiskane knjige). Kar mi bode preostalo časa, to bodem obhodil različne kraje kranjske, posebno Gorenjsko in Notranjsko.

Kranjska je v ogledu filologije ne samo

*) Stanko Vraz, potujoč l. 1841. po „gorajih straneh“, poslal je o tem nekoliko izvestij v „Danico ilirsko“, katere dopise zaradi njihove zanimivosti in pouke tudi slovenskemu občinstvu podajemo. (Prim. „Pot v gornje strani“ v „Slov. Narodu“ t. l.)

Prevoditelj.

ilirsko nego i slavjansko v obče, jako važna pokrajina. Tu se mogo pri prostem ljudstvu vse skoro slavjanske forme najti. Kar o tem gramatiki, od Bohoriča do Metelka vzmajoč, pišejo, vse je, gledeč na gramatiko naroda, žalostno in ubogo. Gramatiki so po jednej priliki narečje kranjsko v takov kalup, hočeš nečeš, zgnjetli, v kakov provincijal-hrvatski svoje domače, katero tukajšnji Trubar nazivlje bezjačko. — Zlo je za znanje onih učenih glav, kateri s toliko določnostjo (brez zamere govoreč) hočejo govoriti o kranjskem in bezjačtem narečju. Govor ljudski Hrvatske in Kranjske je za one Quintiliane, kateri se samo po sobah pri knjižnem prahu mučijo, nova zemlja ali bolje rekoč terra incognita. — Jaz čem si vse kolikor mogoče zabilježiti pa soboj v Zagreb prinesiti. Imeli bodo jezikoslovci nad čim čuditi se. Nabiranje narodnih pesnij nij mi se do sedaj baš naj-najbolje posrečilo: jedno, ka se nijsem ta kratek čas, odkar sem tu, mogel povsem uedriti ljudstvu, a drugo, ka nijsem od treh

tednov skoro več nego polovico upotrebil. Ostali zlati kos požrla je nemila bolezen No, kar sem nabral, suho je zlato, uprav poleg ljudskih ust. Kar sem v prvo knjigo pesnij iz Kranjske vložil, nijso baš vse točao po prostem govoru, nahaja se tudi kderkakih od nedolžnih učencev prišitih krp. To isto in še huje more se reči o knjižici: „Pesmi kranjskiga naroda, svezik prvi. Ljubljana. 1839.“ Sedaj je uže od istega dela tudi drugi zvezek dotiskan, a še huje izgleda, nego li prvi. Ne znam, s kakim pravom mogli so sprejeti se nekateri komadi, katerim se s prvim pogledom na čelu vidi, da nijso čist groš. Turpiter atrum desinit in pissem mulier formosa superne. Kakega posla imajo pesni pismoznanih mej umotvori prostega naroda? S tem se samo studenec kali. No, za vsem tem je g. Blaznik jako dober rodoljub. Njegova volja je vr-daa pohvale in slave. On se nadeja, da bode dobil skoro iz Beča milostivo dovoljenje, utemeljiti v Ljubljani književni list v narodnem jeziku,

sobah, po vrtu in dvorišči zmanjkovalo prostora ter so mnogi morali stati ali oditi. Da so se tukaj vrstile navdušene napitnice, gg. dr. Zarnika, dr. J. Bleiweisa, ki je bil pozdravljen z neprenehljivimi slava-in živoklici, gg. dr. Vošnjaka, Kluna, Regalija in drugih, se samo ob sebi razum. Vmes so peli čitalnični pevci, svirala je godba, na vrtu pa je neki šaljivec v bengaličnem ognju požgal — „proklete grablje.“

Telegrami, ki so došli od izvoljenega poslanca Josipa Schneida, potem iz raznih mest so se brali in navdušeno sprejeli. Priobčujemo jih spodaj. Bilo je uže pozno po polnoči, ko so odhajali poslednji gostje. Konstatirati tudi moramo, da nij bilo ne najmanjšega nereda in da so se naši ves čas dostojno obnašali.

Nehvaležni bi bili, ko bi končno ne omenili tistih mož, ki so se največ trudili za agitacijo. V prvej vrsti gre zahvala za srečni izid našemu neutrudljivemu narodnemu meščanu g. Josipu Regaliju. Zraven njega so po mestu in predmestjih se najbolj trudili gg. Gašpar Jemec, Janez Keber, Jožef Magister, Tomaž Pajsar in Jožef Pajsar, Alojzi Jenko, Miha Krašna, Jožef Škalja, Janez Jerman, Oroslav Dolenec, Janez Grilec, Franjo Hribar, Jakob Milavec, Janez Jakopič in drugi. Slovenski narod jim bode hvaležen ostal. Sploh se mora reči, da je zdaj vsak narodnjak storil svojo dolžnost, in vsak v svojih krogih uplival, ter tako pripomogel k srečnemu izidu.

Dne 30. junija smo izpoznali svojo moč, in mislimo jo rabiti tudi pri drugih volitvah s tako in še večjo energijo kot zdaj. Nasledek vspeha se bode tudi pri nas dobrodejno pokazal, kakor se povsod prikazuje.

To se razumeje, da bomo o tej ljubljanskej volitvi še več govorili, da prinesemo vse statistične date in primere, številke in vse obrazložbe, ker vsled naše zadnje organizacije imamo zdaj, kakor mislimo, jako dober pregled in tudi vemo na tanko, kdo je volil takó ali takisto, in kdo nij volil in zakaj.

Nаша narodna zmaga.

Torej zmagali smo na Kranjskem povsod. Tudi naše glavno mesto Ljubljana ima narodnega poslanca. V gorenjskih, notranjskih in dolenskih mestih, povsod večina naša narodna!

Nemškutarji so popolnem tepeni in vrženi. Iz cele kronovine Kranjske ne pojde niti jeden nemškutar v državni zbor na Dunaj.

Komaj par mesecev je, ko je prinesel bil dunajski list dolg članek, ki ga je bil s slastjo ponatisnil in odobril tudi tukajšnji organ naših nemškutarjev, — organ te ranjce politične stranke, kajti 30. junija 1879 se datira smrt nemčurske stranke — namreč članek o „propádanji slovenskega gibanja“ ali „niedergang der slovenischen bewegung“.

Mi smo tačas v „Slovenskem Narodu“ odgovarjali, da bodo bližajoče se volitve v državni zbor pojasnile, kako „propada slovensko gibanje“ na Kranjskem. Dogodki 24. in 30. junija so tudi naše protivnike podučili, da je naša narodna ideja silna in močna in vedno močnejša.

Mej kranjskimi mesti zunaj Ljubljane zasluži prvi pohvaljen biti Kamnik. Dal je odločilno večino 62 glasov proti 7. Pozna se, da ima dobro narodno vodstvo v osebi dr. Samca in advokata dr. Pirnata, pa tudi da so kamniški meščanje narodno vedno bolj probujeni.

Da bodo vrli Ložanje jednoglasno volili narodnega kandidata, to se nam je uže dan prej telegrafiralo. Ravno tako smo računili in se nijsmo preračunili, na Metličane, Črnomaljšce, Ribničane, Kranjčane, Ločane, Vrhnjčane. Veselo iznenadili so nas Višnjanje, kateri so se v narodni tabor vrnili — slava jim, — Kostanjevičanje, Krčanje, Postojnci, Radovljičanje.

Odločno več smo pričakovali od Idrije. Ali znamo, da tam je g. Onderka volilce sterioriziral. Tudi v Novem mestu smo pričakovali nekoliko več glasov. Bode drugič bolje, kakor v Trzinu. Ne smemo pozabiti tudi s pohvalo omeniti malo slovensko kolonijico v Kočevji, ki je tudi s svojo zastavico šestorice narodnih glasov priskočila in zmago povišala.

Volitve v državni zbor.

Denes, 2. julija, ko ta list našim čitateljem v roko pride, vrši se volilna borba v kmetijskih okrajih na Štajerskem. Za slovenski Štajer so postavljeni, kakor znano, trije naši slovenski kandidati, t. j. naš narodni prvoborec in in neutrudljivi delavec g. dr. Vošnjak v celjsko-brežkem okraju, dalje v ptujskem okraju g. Herman, in v mariborskem g. Goedl. Upamo, da jutri prinesemo vest o velikej

zmagi vseh treh. Dr. Vošnjak je včeraj odpeljal se v Celje na volišče.

Včeraj 1. julija dopoldne je glasovala za državnega poslanca trgovinska in obrtniška zbornica kranjska, ki voli z ljubljanskim mestom skupaj. Ker ima kandidat narodne stranke, g. Josip Schneid uže od ljubljanskega mesta 494 glasov proti 387 Dežmanovim, torej za 107 glasov narodne večine, zato je bornih 24 glasov, ki jih ima ljubljanska trgovinska zbornica oddati, brez pomena in brez odločitve. Vendar so volili. Predsednik g. Aleksander Dreo je naglasil neodločilnost tega glasovanja ali pristavil je, da je vendar treba voliti zato, „da se pokaže politično mišljenje“ te zbornice, (ki je, kakor znano, originalno delo propalega Vesteneka.) Gospod Dreo je napravil poslednjo demonstracijo za Dežmana, za katerega je bilo oddanih potem res 19 glasov; za Schneida sta glasovala 2 narodna odborika, namreč gg. Pakič in Horak. Tretji narodni odbornik trgovinske zbornice, g. Perme je bolan in zato ga nij bilo pri glasovanju. — Ta trgovinska zbornica je pa menda — zadnjič pokazala „svoje“ politično mišljenje. Za drugo leto, ko pridejo nove volitve, bomo uže obskrbeli, da kljubu novemu Vestenekovemu volilnemu redu ne bo več nemške večine.

Grcf Hohenwart je včeraj v Ljubljano prišel, oglasil se pri dr. Bleiweisu, in ima denes popoldne v górnjem salonu pri Tavčarji (hotel Evropa) shod volilcev velikega posestva. Kaj se bo doseglo, to ne vemo. Vendar radikalno ustavoverni elementi v velikem posestvu na Kranjskem menda uže ne bodo več zmagali, ker ponudil se je včeraj narodnej stranki od strani ustavovercev — kompromis. Ali se bode kompromis sprejel ali ne, to je stvar notranja velikoposestnikov samih.

Iz Ribnice naše volitveno poročilo včeraj nij bilo pravilno. Vladni telegram namreč kaže, da je v Ribnici dobil naš kandidat 28, a nemškutarski 10 glasov. V tem smislu naj se torej razmera glasov popravi. V stvari samej, to se ve, da nij nič razločka.

za katero osnovo uže ima nove ilirske pismenke. Mej ostalim prirejuje se za tisk 5. zvezek Kranjske čbelice, katera bode tudi v novem pravopisu izišla. Ostalo prepuščam drugikrat. Stanko Vraz.

II.

V Ljubljani 17. maja 1841.

Izmed kranjskih rokopisov licejske biblioteke najznatneje so tri slovnice od navdušenih rodoljubov pokojnih Japlja, Kumerdeja in Linhart. Japljeva gramatika je za nas tem znatnejša, čim on svoje rojake pozivlje k slogi pod zastavo jednega jedinega literarnega jezika in pravopisa za vse južne ali zadunavske Slavjane. On vojuje za ime ilirsko kot najslavnejše in najprikladnejše za to svrhu, ter priporočuje k temu istemu ortografijo Bohoričovo kot najdoslednejšo, a to s polnim pravom, vsaj gledeč na njegovo še oblačno dobo. Japelj je bil Vseslavjan, razumel je i ostala glavna slavjanska narečja, na katera se na mnogih mestih svoje gramatike pozivlje. No, siromak nij si mogel pridobiti venca svojega truda. Umrli je malo

pozneje, ko je dobil dovoljenje za tiskanje svojega dela (ako se ne motim o. l. 1808). Zdi se, da so gramatiki za njim upotrebili njegovo delo, katero je ostalo v rokopisu. Ostalih dveh rokopisnih slovnice zaradi kratkočasa pregledati nijsem mogel, no, pozorno sem pregledal rokopis slovara, katerega je zložil o. Hyppolyth, Dolenjec, Novomeščan, kateri se tudi lepo drobno pisan v licejske biblioteke hrani. Delo Hyppolythovo baš nij vrstno, t. j. potrebam našega veka primerno, kar se niti od njegove dobe (Hyppolyth je pisal na početku prejšnjega veka) zahtevati ne more; no, on zopet ima v njem lepega gradiiva, iz katerega bi katera razborita glava mogla korist za slavjansko besedoslovje dobiti, glava, katera bi umela zrnje od pleve iztrebiti. Na koncu dela pridjan je kranjski prevod Komenskega „Sveta v obrazih“ (orbis picti) od iste roke pisan v podnarečju dolenskem. — Izmed rokopisov glagolskih (postil in misalov) ima jih od starinske cene. Najstareji dosega iz 15. stoletja. No, z druge strani so zopet velike cene in koristi,

kajti se morejo mladi Kranjci, kateri se s slavjansčino baviyo, z njimi vaditi v čitanju starinskih glagoljic. Na platnici neke stare nemške knjige v Zlatej Pragi tiskane našel sem na pergamentu pisan komad češkega prevoda svetega pisma (ako se dobro spominjam Joba). Iz katerega veka seže, jaz niti sedaj mnenja izreči ne morom, kajti bil je to prvi staročeški rokopis, kateri mi je pal v roke. — Izmed ostalih znamenitostij ima v biblioteki tudi jeden star kalendar iz prve polovice petnajstega stoletja na pergamentu s slikami, predstavljajočimi razna opravila raznih dob leta. Iz teh podoo more se razvideti, da so Kranjci onih časov še bli bradati ter ravno tako oblečeni, kakor so v minolem veku njihovi brati Hrvati. — Iz biblioteke pojdi z menoj, dragi prijatelj, v muzeum. V njem ti je marsičesar, kar bi te zanimalo moglo: staro od čudnega kova orožje, katero se je izkopalo iz rečišča Ljubljance, rimske pepelnice, solzilnice, svetilnice in druge stare posode; pilji (kipi, statue) medeni (bronz.), mali in veliki; kože od domačih in skoz Kranjsko potujočih

Čehi o svojem in o avstrijskem šolstvu sploh.

„Český klub“, t. j. zbor najveljavnejših čeških domoljubov se je glede šolstva tako-le izjavil:

„Da se opravičenim terjatvam češkega naroda zadosti, in da se njemu z enako mero meri kakor nemškemu, naj se vodstvo čeških šol izroči češkemu deželnemu šolskemu svetu. Število čeških šol naj se za toliko pomnoži, da bode ono v pravičnem razmerju z nemškimi šolami. Češki učitelji in češke šole naj se razmerno na enako stopinjo z nemškimi postavijo. Podpore šolskim namenom naj se posameznim občinam v pravičnem razmerju razdeljujejo, in to kar so nemške občine v poslednjih letih preveč dobile, naj se s primerno dotacijo čeških šol izenači.

Da ne bodo otroci v duševnem razvijanju omejeni, naj se pri sprejetju v šole po postavi ravna, in naj se češki otroci ne sprejemajo v nemške šole.

Ljudske šole naj se v tem le smislu prenaré: Dekliške meščanske šole naj ostanejo, ali pa naj se po mogočnosti v višje deklishe šole spremené. Deške meščanske šole naj se po potrebi z ozirom na kmetijsko in obrtniško produkcijo posameznih okrajev v strokovniške šole pretvoré, in sicer nekoliko v obrtniške, nekoliko v kmetijske učilnice. S tem se ustvari cela vrsta strokovnih šol, katerih je živo treba, in s tem se ob enem ohranijo zavodi, v katerih more mladina večje izobraženje dobiti, nego je to v ljudskih šolah mogoče. V takih mestih pa, kjer so uže spodnje realke ali nižje gimnazije, naj se meščanske šole opusté. Z nemškimi poslanci naj se o tem obravnava, ali ne bi bili zadovoljni, da se v čeških in nemških ljudskih šolah drugi deželni jezik kot obligatni predmet uči, s čemer naj bi se morebiti v tretjem razredu pričelo. Ako bi nemški poslanci temu pritrdili, mogel bi se ta princip v zakon povzdigniti.*)

V takih slučajih, kjer za izpraznjena učiteljska mesta nij dovolj izprašanih učiteljev,

*) Do zdaj pa velja menda na Češkem, gotovo pa pri nas na Slovenskem ta princip pri ukazajočih: Slovenec, ti se uči nemščine, še celo takoj v 1. razredu, mi Nemci (in nemškutarji) se pa slovenščine nikoli ne bomo.

zverij, ptic, insektov; — za tem domačih gozdov, livad, vrtov in vočnjakov (sadovnjakov), drevesa in rastline, kamenje in rudovina, razna železna in lesena orodja in ostali proizvodi domače obrtnosti. Na vratih tretje ali četrte sobe visi medeni (bronze) kip en relief, predstavljajoč bitko pri Šišku pod banom Erdödyem in Kranjskim glavarjem Turjaškim. — Rodoljubivosti nadzornika g. Freyera, rojenega Kranjca, ima ta slavni zavod zahvaliti, da je pod vsakim komadom zverij in domačih orodij pristavljen poleg nemškega in latinskega imena tudi naziv narodni kranjski. Mi smo g. Freyeru tudi v drugem obziru dolžni. Po njegovej skrbi obogatila se je ilirska terminologija. On je namreč zbral, kolikor je mogel, narodna imena vseh po Kranjskeji rastočih zelišč in dreves. Sestavil je tudi velik krajobraz (zemljevid) svoje domovine Kranjske v nemškem in ilirskem jeziku, delo, katero ga je znojnega truda stalo. Škoda, da se ne more v novem organskem pravopisu, za kateri je tudi g. Freyer z vso dušo zavzet, na svet izdati, kar je uže za tisek priredjeno.

katerih še v istini manjka, naj se posebno v 1. in 2. razredu ljudskih šol nastavi izprašane učiteljice, katere prevzemó tudi poduk v ženskih ročnih delih. Nadučiteljska mesta naj se pa vsikdar le moškimi oddajajo. Po zasluženju in pridnosti naj se posameznim učiteljem zagotové poboljški njihovih plač.

Javne preskušnje naj se zopet vpeljejo. Za take češke šole, katerim se je prvotno le mala svota za učna sredstva dovolila, naj se v bodoče večji zneski dajo drugim šolam pa, katere so s sredstvi dovolj preskrbljena, naj se ne dajo v ta namdn daljne podpore. Za nakup učnih sredstev naj se izdela posebna inštrukcija.

Vpokojevanje zmožnih učiteljev naj se opusti.

Šolnina naj se ne odmeri po občinah, ampak po številu razredov v šoli dotične občine; tako na pr., da je šolnina najnižja, kjer je šola enorazredna, in da se šolnina z ozirom na število razredov povečuje; v posameznih slučajih naj se poskuša, da bi se šolnina odmerjala po premoženju staršev.

Deželnemu zboru naj se daje prilika, da pregleduje račune čeških in nemških okrajnih šolskih svetov.

Nepotrebni izdatki, ki se ne porabljujejo za šolske namene, naj se ne dovolé. Pri deželnem zboru naj se stavi interpelacija o neprimernostih, ki so se godile pri gospodarstvu v nekaterih okrajih, in naj se na to gleda, da se v bodoče, kaj takšnega več ne pripeti.

Okrajne in deželne učiteljske konference naj se odpravijo, ako se ne morejo tako uravnati, da bi šolstvu v resnici koristile.

Izrečno tukaj poudarjamo, da ti predlogi zadevajo le take premembe, katere se morejo po administrativnem potu izvršiti. Drugih prememb, za katere je treba novih zakonov, nismo tukaj navajali.

Potrebno se nam zdi, braniti se zoper sumničenje, po katerem bi „Češki klub“, s temi predlogi hotel šolstvu škodovati.

V „Češkem klubu“ se je res poudarjalo, da je štedenje pri šolstvu potrebno. Ali ob enem se je odločno poudarjalo, da se varčnost samo tako daleč raztezati sme, da šola pod tem ne trpi. Zbor mož v „Češkem klubu“ ima vedno pred očmi to resnico, da sedanja zavest

Malo da nijsem ti pozabil omeniti pokojnega M. Korytka, katerega mrtvo telo počiva ločeno od plemenitega silnega duha na pokopališču ljubljanskem v zemlji slavjanskej. No, on je bil zopet srečen, srečnejši od Linharta, Vodnika in Čopa*), s katerimi je na enem pokopališču shranjen. Ako nij prišel v domačo zemljo, zemljo otcov svojih, to jo je vendar s srcem videl iz daleč bliščati obsijane solncem slave in sreče, kder so nasproti temu njegovi grobni sosedi v puščobi gluhega Slavjanstva umrli od želje.**)

*) Od pokojnega učenega M. Čopa ima gospod Kastelec rokopis nemški: „Črte o literaturi ilirskeje v Štajerskeji, Kranjskeji, Koroškeji, Goriškeji, Istrijskeji in zapadneji strani Ogerske od najstareje dobe do leta 1834“, kot izpravek in dovršetak Šafaříkove literature slovenske v knjigi: „Literaturgeschichte der Slaven. Ofen. 1826.“

**) Jednako usodo z njim deli rodoljub gospod A. Smole, kateri brez spomenika na istem grobju počiva, on, kateri je dal rodoljuboma Linhartu in Vodniku spomenike ponoviti in s slovenskimi napisimi okinčati. Ne bi li vsi Iliri napravili kakovšega

češkega ljudstva izhaja od tod, ker se na hri tri način njegovo izobraženje širi. Podlogo vsakemu izobraženju pa stavijo šole, katere s temeljnimi nauki in s tem, da duh vzbujajo, neznano oživljajo poželenje po večjih znanostih.

Zavoljo tega nihče ne more mej nami želiti — če ravno šolstvo v naših rokah nij, da bi se šolstvu po prevelikem varčevanju škodovalo. Šteti naj se sicer posebno ondi, kjer se lahko milijoni prihranijo, a tudi pri šolstvu naj se vendar pri oknu ven ne meče. Pri šoli naj se marveč vsak goldinar tako obrne, da bode narodu stoterne obresti donasal.“

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 1. julija.

Na *Dunaji* so včeraj 30. junija voljeni: Kuranda, Brestel, Jaques, Eduard Suess, Lenz, Matscheko, Steudel, Kopp, Wiesenburg, Kronawetter, Löblich, (9 liberalcev in 2 konservativca).

V *Galiciji* je bilo ta dan voljenih 7 Poljakov in 2 Rusina.

Na *Češkem* je bilo 30. junija voljenih 16 Čehov in 13 Nemcev.

Ustavoverno nemško časopisje je nekako v strahu in skrbéh, ko čuje, da hoče ministerstvo Taaffe doseči sporazumljenje mej narodi na podlagi ustave, in pravi, da to je Hohenwartovo govorjenje. Zlasti kompromis moravskega plemstva je dunajske jude in njih privrženstvo silno razburil. Ravno tisti elementi, ki so še pred nekaj dnevi hoteli vse veliko posestvo iz volilne postave izriniti in delegacije odpraviti, torej ustavo radikalno „popraviti“, javkajo zdaj hinavsko, da je „ustava“ v nevarnosti!

Vnanje države.

Sarajevsko mesto je imenovalo fzm. Württenberga in fml. Jovanoviča za častna meščana.

Iz *Carigrada* se javlja, da bodo Rusi do 3. avgusta tudi Bajazid zapustili.

Egiptovski odstavljeni podkralj se namerava baje v Neapolji naseliti.

Dopisi.

Iz Radovljice 30. junija. [Izviren dopis.] Zmagati ali vsaj častno propasti, to je bilo naše geslo. V nedeljo sem marsikaterega čul reči, 10–15 gld. bi dal, ko bi bil denes uže ponedeljek večer. Hodil sem po gostilnah in povsod se je čula kletev in jeza na

Korytko je mnogostrano posloval in delal. S vsem ognjem plemenite duše poprijemši in objemši Slavjanstvo, nabiral je po Kranjskeji pesmi, prislovice, prirečja, pripovedi, bajeslovne in krajepisne črtice in druge na narodnost odnoseče se stvari. No, najglavneje njegovo delo je zbirka narodnih nošenj po Kranjskeji, Istri, Primorju in Dalmaciji, trud, kateri mu glede na skrb in denarni trošek pridobiva neumrlo ime. Škoda, da nij doživel konca in zvršenja tega slavnega naloga. Od teh slik zapustil je Korytko nad šestdeset gotovih listov za soboj; žalibože, vzela je ključ s seboj smrt; kajti on je odložil bileženje listov na konec dela, tako, da se sedaj ne zna, kateremu kraju katera slika pripada. — Toliko od Ljubljane.

(Dalje prih.)

koli spomenika njemu, kateri je prvi v Kranjskeji slogo ilirsko praktično razumel ter na svoj trošek dal tri zabavne knjige z novim pravopisom tiskati. — (Kakor znano so to igri: „Veseli dan ali Matiček se ženi“ in „Varh“ ter Vodnikove pesni 1830. Op. prevod.)

Dežmana in na druge sovrage naše narodnosti. Kdaj bode bolje? Volimo po svojem prepričanju, in pripomogli bomo do boljših časov. Kaj boš ti volil? se čuje zopet. Jaz nič, je včasih filisterski odgovor. Moraš in sicer našega moža dr. Poklukarja, je bilo odvrčano.

Šel sem spat, spal pa nijsem. Vedno in vedno štel sem glase. Tega smo pridobili, oni ne bode volil i. t. d. Naštel sem 25 naših in 20 nasprotnih. Zmagali bomo, in sem zaspal. Drugo jutro se mi je zdelo, da solnce žalostneje sije, zdelo se mi je vse mrtvo. Tesno smo čakali razglasa volitve, in ko smo čuli, da nismo propali (21 proti 21) smo jeli zopet prostje dihati. Dobro smo se držali, če se pomisli, da sta v zadnjem trenutku nekovi Barausch in pisar Ureuz volilce s silo tirala v volilno sobano. Glavna zasluga za zmago gre gospodu Janezu Resmanu in gospodu Janezu Vurniku. Slava jima! Bog blagoslovi vrle narodne volilce! Še Slovenija nij propala!!

Z Notranjskega 26. junija. [Izv. dop.] Letošnji učiteljski zbor postonjskega okraja bode se vršil 11. julija v Vipavi. To priliki so porabili „zvergari“ da bodo napravili generalno sejo; navzočni bodo vsi društveniki ter skušali zadnje si pridobiti. Pa kako? „Zwergverein“ ne bo več imel tega imena ampak samo „Verein“ in s tem mislijo Thuma-Perné-Demšar ostale gospode v zanjke ujeti. Toda ne bo se dalo! „Verein“ ostane v resnici le še „Zwergverein“ dokaz temu je, ker bodo se zmirom koran „Laib. Schulz.“ dobivali kakor popred. Ker bodo 11. julija glave t. j. osnovatelj g. Thuma, tega „Vereina“ predsednika Demšar in Perné, katere pa društveniki še nikdar volili niso in bi jih tudi ne, ampak bila sta od g. Thuma postavljena, gotovo se bo veliko o koristi in potrebi tega društva govorilo; dobro bo tedaj g. Vodopivcu njegov referat došel, tu bo mogel vsaj prvo besedo imeti, ker drugače bi mu je nobeden nepustil spregovoriti o „Zwergvereina“ zadevi.

Treba je le dobre volje in ta „Zwergverein“ bo tako hitro razdrobljen, kakor hitro je bil ustvarjen. Sploh pa tak Verein ne more veliko koristiti še manj pa škodovati, ker podlaga njegova se tako že maje, da je le Vipavski „Verein“ še malo živ, naš Pivški pa je z prejšnjim predsednikom g. K. vred umrl.

Telegrami.

Dunaj. 30. junija zvečer. (Telegram dr. Vošnjaku.) Prisrčno zahvalo za preveselo vest in dejansko mi prijateljstvo.

Schneid.

Maribor. Navdušeno veselje tukajšnjih Slovencev zavoljo današnje zmage našega naroda po dolgem in težavnem boji! Živeli kranjski volilci! Dr. Dominkuš.

Gorica 30. junija. Zbrani Kranjci v Gorici kličejo svojim sobratom gromoviti živio za popolno narodno zmago, narodno slogo, ter rodoljubno disciplino.

Kočevje 30. jun. Zbrani narodnjaki v nemškem Kočevju na slovenske zemlji narodnim volilcem po milej domovini in novozvoljenim državnim poslancem tisočeri živio in slava!

Ptuj. Živeli volilci kranjskih mest! K slavnej zmagi čestitajo

Ptujski Slovenci.

Brežice. Slava kranjskim volilcem! Bodite izgled celjske mestne skupini posebno duhovnikom!

Mozirje. Ljubljana zdaj si bela! Živeli narodni volilci!

Dunaj. Na tleh leže nemčurstva stebri stari! Na njihovej razvalini se vije ponosno dozda teptana slovenska trobojnica! Slovenski dijaki kličejo navdušeno: živeli poslanci, živeli volilci, živela rešena Slovenija!

Wiener-Neustadt. 1. julija. Narodu slovenskemu, zmagovalcu v hudej bitvi, kličeta „slava“!

profesorja Šuklje in Detelja.

Dunaj. 1. julija. Srečni izid volitev praznovajoča družba Slovencev kliče vrlim volilcem kranjskih mest in trgov navdušen živio! Dunaj vas občuduje!

Gradec 30. jun. Slava Slavjanom! Še Slovenija nij zgubljena.

Zbrani slovenski dijaki.

Iz Gradca. 1. julija. Slava narodnim mestnim volilcem kranjskim! Živio Taaffe, prvi svobodoljubni minister, kar imamo ustavo v Avstriji, ki je pustil narode glasovati in voliti prosto in svobodno, a ne pod varstvom in pritiskom usiljenih jim varuhov.

U imenu Huberjevega slovenskega kluba Stanko.

Pazen. Vitezič je voljen s 140 od 171 glasov.

Koper. Kopar zmagal s 47 proti 30 glasi, Pola in Poreč radi velikega pritiska propala. (Klodič torej nij voljen. Hrvatski del Istre se je slabo držal. Pa tudi nema nič podpore. Hrvati svoje brate zunaj Zagreba kar brez pomoči pusté. Ur.)

Domače stvari.

— (G. Karel Slanec,) odvetniški koncipijent na Krškem, bil je 17. t. m. v Gradci za doktorja promoviran.

— (V Šiški) so ponedeljek večer na slavo naše narodne zmage v Ljubljani gromovito streljali.

— (V ljubljanskej kazini) so ponedeljek dopoldne stole in mize od vseh kotov in krajev skupaj vozili in velike priprave delali, kako bodo praznovali zmago Dežmanovo. To se ve, da je bilo pa potlej zvečer v kazini vse temno, ker nemškutarji so se bili po doméh poskrili in so pili hladno vodo.

— („Laibacher Tagblatt“) joka, da je volilni rezultat za njegovo stranko „ein in hohem grade beklagenswerthes“. On ne razume, kako je to moglo priti po prejšnjih ustavovernih vspehih. Revež na duhu! Ne dá si dopovedati, da so zadnje volitve vendar le sam živ dokaz, da ustavoverna stranka je na Kranjskem res nula, katerej je prej le vladni pritisk enojko dajal zraven, da je bila desetica. Kakor brž je vladni pritisk odpal, zmanjkalo je tudi „ustavovorne stranke“. Kolikokrat bomo morali še to ponavljati, da bodo razumeli?

— (Uredništvo oficijozne „Laib. Zeitung“, od nekda polni „furor teutonicus“, je pač prineslo celi Dežmanov kandidatni govor, ali naznanila kandidature gosp. Josipa Schneida nij hotelo niti za plačilo kot „Eingesendet“ vzeti. V soboto na zgodaj je šel eden členov narodnega volilnega odbora (g. dr. Vošnjak) v administracijo oficijozne „Laib. Ztg.“ ter tam oddal „Eingesendet“, da se naj za plačilo natisne v neuredniškem delu „Laib. Ztg.“ „Eingesendet“ se je tako glasil: „An die P. T. Herren Wähler der Landeshaupt-

stadt Laibach. Für die am 30. d. M. stattfindende Wahl eines Reichsraths-Abgeordneten für die Landeshauptstadt Laibach empfehlen wir wärmstens den Herrn Josef Schneid Ritter Treuenfeld, Secräter in der Kabinets-Kanzlei Seiner Majestat des Kaisers, Grossgrundbesitzer in Krain u. s. w., u. s. w. Laibach, 27. Juni 1879. Das bürgerliche Wahlkomité.“ Ker so uže večkrat bila v „Laib. Ztg.“ enaka „poslana“ od strani tukajšnjega nemškega konstitucionalnega društva, in ker je to „poslano“ prosta priporočba brez vsake politične opazke, pričakovati je bilo, da se v „neutrالنem“ listu vlade natisne. Po izreku g. faktorja Kleinmayerjeve tiskarne bi se bilo še jako lahko to zgodilo, ker je še bilo dovolj časa in dovolj prostora. Ali urednik „Laib. Ztg.“, veliko-Nemec in Dežmanov „troštar“ Suppan-tschitsch, kateremu je „Poslano“ v roke prišlo, je kar odločno prepovedal, da se ne sme tiskati. Tedaj v listu, ki nosi cesarski orel na čelu, se ne sme priporočati lojalni kandidat za naš denar! — Dalje. Ne dovolj animoznosti urednika „Laib. Ztg.“ do Slovencev v Ljubljani! On včeraj naznanja pač, da je bila na čitalnici po volitvi narodna zastava „belomodro-rudeča“ razobešena, ali perfidno popolno zamolči, da je bila poleg nje ravno tako velika tudi cesarska. To bi nam moglo čisto vse jedno biti, aber man merkt die absicht.

Tuji.

30. junija:

Evropa: Baron Puffer, pl. Latour iz Dunaja. **Pri Slonu:** pl. Zandonati iz Trsta. — Lorenz iz Dunaja. — Baron Gall iz Dolenjskega.

Pri Malicu: Gairinger iz Dunaja. — Franke iz Gradca. — Baruch iz Dunaja. — Guelard iz Reke. — Danzinger iz Dunaja.

Pri bavarskem dvoru: Gaffer iz Beljaka. — Kavčič iz Gorenjskega.

Dunajska borza 1. julija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

	66	75	kr.
Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	66	75	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	68	10	„
Zlata renta . . .	77	90	„
1860 drž. posojilo . . .	126	75	„
Akcije narodne banke . . .	819	—	„
Kreditne akcije . . .	263	50	„
London . . .	116	—	„
Srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	9	21 1/2	„
C. kr. cekini . . .	5	49	„
Državno marke . . .	56	95	„

Ponudbena obravnava.

Od okrajno-cestnega odbora v Krškem se dá na znanje, da bo

v nedeljo, t. j. 6. julija t. l.

ob 10. uri dopoldne pri c. k. okrajnem glavarstvu v Krškem obravnava o prevzetju dela za razširjenje okrajne ceste od Belega brega do Pristave.

Pogodbe, načrti in preudarek stroškov leži pri podpredsedniku, gosp. Franc Šebaucu v Krškem št. 88, vsakemu na ogled.

Cena za to delo je nastavljena na 4300 gld. Pismene ponudbe, previdene s kolekom 50 kr., morejo se do 11. ure imenovanega dne (6. julija) predložiti ali predsedniku ali pa njegovemu namestniku v Krškem. (293—2)

F. Müllerjeva
agentura za časopise in pisarna
za anonce
v Ljubljani

oskrbljuje naročevanja na vse in objavljenja anone v vse časopise domače in tuje, ter bode v presledkih izdajala v „Slovenskem Narodu“ tudi „Mali oglasnik“ o poslopijih, ki so na prodaj ali stanovanjih, ki se oddajajo v najem, kakor tudi za razne službe (za guvernanke, babice, kuharice, natakariče, deklet, komi, strežaje, natakarije, hlapce, obrtniške učence itd.), ter uljudno vabi, naj p. n. občinstvo ta zavod mnogobrojno uporablja.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.